

Eksamensoversættelser, maj 2005

Af Søren Helbo-Jensen

Frederikshavn Gymnasium & HF-kursus

B-niveau:

Når vi smider noget ud, forsvinder det, tror vi. Men i virkeligheden forholder det sig anderledes, i hvert fald i USA. For her roder videnskabsmænd i folks affaldsbunker, og ganske tit lykkes det at finde noget af interesse.

Studiet af skrald er en seriøs videnskab, som kaldes *garbology*. For akkurat som stenaldermandens køkkenmødding afslører, hvordan han boede og levede, sladrer vores affald om os. Oplysningerne bliver solgt til detailhandelen, som nøje studerer resultaterne, så de ikke kun skal forlade sig på fokusgrupper, spørgeskemaer og telefoninterviews.

When we throw something away, [we think / believe] it disappears / has gone for good. [Or so we think.] But, actually / in reality / in fact, this is not (always / necessarily) the case / that is not so; at least not in the USA, where¹ scientists rummage in people's rubbish / waste / garbage², and quite often succeed in finding³ something of interest.

The study of / Scrutinizing rubbish is a serious / bona fide science called *garbology*. Just as⁴ the kitchen midden of Stone Age man⁵ can tell us / reveals how he led / lived his life / lived⁶, so our rubbish tells tales about us. The information is sold to retail dealers,⁷ who study the results carefully / closely so they need not [only] / do not [only] have to rely on focus groups, questionnaires, and telephone interviews [alone].

¹ Jeg er ikke glad for punktummet mellem *USA* og *For* i den danske tekst; det inviterer til forbedring.

² Eleverne kunne finde *affaldsdyng*e ~ *rubbish heap* i ordbogen, men ikke *affaldsbunke*. I øvrigt har folk i et moderne samfund nok mest bunker med haveaffald, og det er der ikke tale om her, så *rubbish* eller *waste* må være fuldt dækkende. Hvis en elev skrev på amerikansk ville *garbage* selvfølgelig ligge lige for (jf. *garbology*), og *trash* kunne også fint bruges.

³ Oversættelsen af *at lykkes med noget* er stadig en alvorlig udfordring for mange, så dens hyppige forekomst i dette regi er helt på sin plads.

⁴ Langt de fleste elever knækker halsen på denne sætning fra starten: Dels fordi et ordbogsopslag under *akkurat* er ikke til megen hjælp, og dels fordi forskellen mellem *as* og *like* som henholdsvis sætnings- og ordsammenlignende konjunktion er ukendt. *As...so* er tilgængelig under *ligesom*² *konj* i ordbogen.

⁵ Of-genetiv for vellyds skyld, men en s-genetiv er naturligvis ligeså rigtig. Én elev foreslog *caveman*'s. Et udmærket forslag, selvom forhistoriske huleboere strengt taget ikke kun er forbeholdt stenalderen.

⁶ *Boede og levede* er en drillepind, og ret beset virker det ikke indlysende, at stenaldermandens køkkenmødding kan afsløre ret meget om, hvordan han boede. Adskillige skriver *lived and lived* for at gøre det dobbelt så godt.

⁷ Et komma er nok bedst her, men det kan også undlades, fordi bisætningen også kan forstås som definerende. *Detailhandelen* oversættes her lidt frit med *retail dealers* (eller *retailers*), for med personificeringen er det naturligt at fortsætte med who study og they need. *Who* kan ikke bruges som relativt pronomen i forbindelse *the retail trade*; men hvis *the retail trade* betragtes som et sted kunne *where* bruges (*where the results are studied*), men så skulle det personlige pronomen være *it*, og det lyder ikke specielt autentisk (*it need not rely on*).

Matematisk A-niveau:

Videnskabsmænd fra ti nationer har boret 3.000 meter gennem isen på Antarktis. Ved at studere 900.000 års snefald og luftbobler, der er bevaret ligesom årringene i et træ, kan man besvare spørgsmål om tidligere klimaforandringer.

Undersøgelserne har resulteret i, at forskerne med sikkerhed kan sige, at der har været otte istider og otte varmere perioder.

Endvidere har man ved at sammenligne nutidens klimamønstre med fortidens overraskende konkluderet, at den nuværende varme periode måske kan vare 15.000 år til. Det interessante er også, at jo mere kultveilte isen indeholder, jo "varmere" er den - så drivhusgasser er altså en medvirkende faktor i den globale opvarmning.

Scientists from ten nations have drilled / bored 3,000⁸ metres⁹ (down) through the ice in Antarctica / the Antarctic Continent. By studying 900,000 years of snowfall¹⁰ and air pockets / air bubbles that have been preserved (just) like year rings / annual rings in a tree, they¹¹ are able to answer questions about [past] climatic changes / changes in (the) climate [in the past].

The result of this research / these studies / investigations is that¹² the scientists can (now) say with certainty that we have had eight Ice Ages and eight warmer¹³ periods.

Furthermore, by comparing present climatic patterns / the climatic patterns of the present (time) to / with those of the past they have reached / come to / the surprising conclusion¹⁴ that the current¹⁵, warm period may (well) last another 15,000 years. What is also interesting is that the more carbon dioxide the ice contains the "warmer" it is, so greenhouse gases really are a contributory factor in / to global warming.

⁸ Engelsk tegnsætning ved talord er modsat dansk, så her skal bruges komma.

⁹ *A meter* er *en måler* på engelsk, med mindre man skriver amerikansk, for så er det både *100 cm* og *en måler*. Det ville være rart, hvis de elever som ønsker at skrive amerikansk anfører *American version* øverst på første side. Hvis besvarelsen så også er *en American version* er det jo rigtigt positivt, og under alle omstændigheder er det nemmere for censor at afgøre hvad der er rigtigt, og hvad der er forkert.

¹⁰ Genitiven skal konstrueres med *of*, fordi der er tale om en mængde, og dermed skal der heller ikke *-s* på *snowfall*, da ordet er utælleligt i denne betydning.

¹¹ Overvejelser om oversættelsen af det danske *man* er uundgåelige i forbindelse med skriftlig eksamen. Med god grund, for her kniber det; mange bruger ukritisk *one* både her og senere uden at ænse konteksten.

¹² En anden mulighed er: *As a result of this research / these studies / investigations scientists can (now) say with certainty.* En tredje kunne være den slaviske: *The research has resulted in the scientists being able to say with certainty that;* men den er knap så god, fordi konstruktionen, om end grammatisk korrekt, er temmelig tung.

¹³ Både her og i den sidste sætning bruger mange elever *hot*. Jeg så det så ofte, at jeg til sidst næsten syntes, at det lød rigtigt, men *hot* er for ekstremt i denne sammenhæng.

¹⁴ Substantivering løser problemet med at placere det tunge adverbium *surprisingly* bedst muligt.

¹⁵ Ordet *present* var jo også oplagt her, så øvelsen må gå ud på ikke at bruge *present* to gange i samme sætning.

Sprogligt A-niveau:

I foråret 2004 blev der indført rygeforbud på alle indendørs arbejdspladser i Irland. Dette gælder også pubberne, men ejerne har været opfindsomme. Rygebusser og udendørs skure er fx indført for at give rygerne ly for regn og kulde. Ejeren og gæsten står til hver 20.000 kr. i bøde, hvis de ikke overholder rygeforbudet. Meningerne om forbudet er delte, men flere værtshusholdere, hvis indtægter overraskende nok er steget, ser frem til, at folk bruger endnu flere penge på alkohol og oven i købet holder længere ud, når en aften i byen er røgfri.

En stor sundhedsorganisation, hvor 40 % af personalet paradoksalt nok ryger, har brugt mange penge på landsdækkende anti-rygekampanjer og fik derfor hånende presseomtale, da man efter indførelsen af rygeforbudet flyttede sit årsmøde fra Dublin til England.

I særlige tilfælde slipper man for øvrigt ikke med bødestraf - man risikerer at komme i fængsel. Der må man til gengæld godt ryge.

In the spring of¹⁶ 2004 a ban on smoking / a smoking ban was imposed / smoking was prohibited at / in all indoor places of work / workplaces in Ireland. This also applies to the pubs, but the owners have been very creative¹⁷. Buses¹⁸ and shelters / shacks¹⁹ have, for example, been introduced to protect the smokers from the cold and wet²⁰. The owner and the customer [each] stand to being / will [each] be fined 20,000 Danish kroner²¹ [each] if they disregard / defy / do not respect / do not comply with the ban. Opinions on the ban are divided, but several publicans, who have experienced a surprising rise in their income / whose earnings have surprisingly gone up, are looking forward to people spending²² even more money on alcohol (than before) and, in addition, staying²³ out / lasting longer because an evening out / a night (out) on the town is non-smoking.

A large health organization has spent a lot of money on nationwide anti-smoking campaigns.²⁴ Paradoxically, 40 % of its staff / employees smoke / are smokers, and consequently the organization received contemptuous / scornful (press) coverage after moving / when it moved its annual conference / meeting from Dublin to England after the imposition of the ban / after the ban had been imposed²⁵.

In (certain / some) special cases a fine is deemed inadequate / insufficient – offenders actually risk a prison sentence / risk being sent to / going to prison. But at least [in prison] they will be allowed to smoke [in prison]²⁶.

¹⁶ Ved årstider modsat år (året 2004 ~ (the year) 2004).

¹⁷ Ordbogen angiver forskellige nuancer af *opfindsom* med *inventive*, *ingenious*, *resourceful* og *imaginative*, men jeg synes *creative* er lige i øjet her.

¹⁸ Det kunne sikkert hedde *smoking buses* (*busses* på amerikansk) eller *smokers' buses*, men jeg synes det lyder lidt surrealistisk, og det fremgår jo af konteksten hvad de skal bruges til.

¹⁹ Mig bekendt er det de færreste skure der er placeret indendørs, så det attributive *outdoor* foran *shelters / shacks* er lige så overflødig i den engelske version som *udendørs* er i den danske.

²⁰ Et fast udtryk, men eleverne har ingen muligheder for at slå det op i hverken Gyldendals røde ordbøger eller i ALD. En enkelt elev lavede en lidt fri oversættelse med *bad weather*; en udmærket løsning, når der nu ikke er hjælp at hente.

²¹ For at undgå unfair forvirring synes jeg godt, at dette tilsyneladende fiktive beløb kunne opgives i (irske) Euro. Den kvikke elev indser jo at et dansk kronebeløb for en irsk bøde i en engelsk oversættelse er det rene gag. Lidt provokerende vil jeg - med den aktuelle vekselkurs - mene, at €2,638.52 er det bedste bud på en god oversættelse.

²² Mange elever foreslår *look forward to the fact that people spend*, og det er jo godt at de identificerer *to* som en præposition, men det er ikke et faktum at folk vil bruge *endnu* flere penge.

²³ *Spending* og *staying* er stadig sidestillede verber med samme form, selvom *staying* halter lidt bagefter.

²⁴ De fleste elever knækker halsen på denne lange og kringledede sætning. Jeg har tilladt mig at indsætte et punktum for at kunne placere *paradoxically* på en læsbar måde. Ingen nuancer går tabt, så vidt jeg kan se. Man kunne også omskrive sådan: *And then there was the paradox of the large health organization that spent...* Sætningen kan selvfølgelig også oversættes ordret: *A large health organization, 40% of whose staff, paradoxically, smoke, has spent...* men kønt er det ikke.

²⁵ Det kniber for mange med at identificere længere adverbelle led. Det er et problem her, fordi det ikke kan placeres mellem et pronominel subjekt og verbet som på dansk.

²⁶ Hvis eleverne ikke knækkede halsen helt på den foregående sætning, gør de det helt sikkert på dette afsluttende afsnit. Dels er der problemet med de tre gange *man*, og dels er *for øvrigt* og *til gengæld* ikke direkte oversættelige, hvis punchline-effekten skal overføres til naturligt engelsk.

Sprogligt A-niveau (standardforsøg: 1 time uden hjælpemidler):

Mange af de forskere, der har spekuleret over menneskets ejendommelige evne til at forelske sig, mener, at det handler om vores forhistorie fra den tid, hvor vi som art udskilte os fra aberne. Da vores tidlige forfædre begyndte at ernære sig ved jagt på den afrikanske savanne, indebar det, at hannerne ofte var langt væk fra hunnerne, der var bundet af omsorgen for ungerne. Derfor var det en yderst praktisk ”opfindelse” af naturen at sørge for, at en han og en hun forelskede sig i hinanden. På den måde ville hannen, drevet af kærlighed, komme hjem til hunnen med mad, og hunnen ville holde sig til denne ene han, så kun hans afkom fik glæde af jagtudbyttet.

Men der er også andre forklaringer. For eksempel mener den italienske psykolog Francesco Alberoni, at vi ganske enkelt bliver forelskede, fordi vi keder os og trænger til afveksling og nye indtryk.

Many of the²⁷ scientists who have been speculating about / upon man's²⁸ curious / strange ability to fall in love believe / think / are of the opinion that it dates back to / originates from prehistoric time(s), when we broke away / detached ourselves from the apes as a species. When our early ancestors began to go hunting on the African savannah for a living / to hunt for a living on the African savannah, it meant that the males were often far away from the females,²⁹ who were tied down by having to care for the young ones. Therefore it was a most convenient “invention” by nature / Nature to have a male and a female fall in love with each other. In that way the male, driven by love (as he was), would bring food home for the female, and the female would stick to this one male so that [only] his offspring [alone] would benefit from what he brought home.

But there are other explanations as well / too. For example, the Italian psychologist, Francesco Alberoni, / Francesco Alberoni, an Italian psychologist, thinks that we quite simply fall in love because we are bored and need a change and some new impressions / input.

²⁷ Ganske ofte ses *those* her, men på grund af den efterfølgende relativsætning kan det kun være *the*.

²⁸ *Man* er indlysende rigtigt i betydningen *mennesket i al almindelighed*. Der er for øvrigt en stigende tendens til at ordet *human* (her: *the human's*) bruges om *menneske* i stedet for *human being*. Det er ikke noget kardinalpunkt for mig, men jeg synes, at *human* som substantiv mest hører hjemme i et computerspil med *humans* og *aliens* eller lignende.

²⁹ Et komma er nok bedst her, men det kan også undlades, fordi bisætningen også kan forstås som definerende.